

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

ของเกษตรกรในอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

FACTORS INFLUENCING THE DECISION TO PLANT ECONOMICALLY VALUABLE

FORESTS OF FARMERS IN MANCHAKHIRI DISTRICT KHONKAEN PROVINCE

อภิเดช เรืองชัย¹

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ของเกษตรกรในอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อศึกษาว่าปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยด้านการปลูกป่า มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ เกษตรกรในเขตพื้นที่อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ที่ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ จำนวน 196 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถาม ที่ประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านการปลูกป่า และปัจจัยการตัดสินใจ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานความแตกต่างด้วยค่าสถิติ การทดสอบที กับ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.57 ส่วนใหญ่มีอายุ 56 - 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.49 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 34.18 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม/ประมง คิดเป็นร้อยละ 57.65 ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 - 4 คน คิดเป็นร้อยละ 56.12 และส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวไม่เกิน 100,000 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 52.55 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันทั้ง 6 ปัจจัย ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว และรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อปี มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจไม่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยการปลูกป่าทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านเทคนิค ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจและการตลาด และด้านนโยบายภาครัฐการส่งเสริมสนับสนุนและบริการ มีเพียง 2 ด้าน คือ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านนโยบายภาครัฐการส่งเสริมสนับสนุนและบริการ เท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การปลูกป่า, การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ, การตัดสินใจ

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท โครงการทวีปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ABSTRACT

The research study of “Factors Influencing the Decision to Plant Economically Valuable Forests of Famers in Manchakhiri District Khonkaen Province” this research is quantitative research which purposes to study 1) studying the decision to plant economically valuable forests of famers in manchakhiri district khonkaen province 2) studying demographic factors and forest planting factors influence the decision plant economically valuable forests or not. Sample used in this study were 196 famers in manchakhiri district khonkaen province by sampling method using the questionnaires which consisted of 3 parts as tools for data collection; demographic factors, forest planting factors, and decision factors. Statistic used for analyzation were Percentage, Frequency, Average, Standard Deviation, T-test, One-way ANOVA, and Multiple Regression Analysis by Statistical Computer Program. Study result showed that most of the sample were female as 53.57 percent. Most were 56-60 years old as 24.49 percent. In terms of education level, most of them completed primary education Grade 6 as 34.18 percent. Majority of the occupation were agriculture/fishing as 57.65 percent. Their family numbers were 3 – 4 persons as 56.12 percent and their average income per family was not exceeding 100,00 Baht per year as 52.55 percent. Hypothesis testing results showed that different six (6) demographic factors; gender, age, education level, occupation, number of family members, including average income per year The influence on the decision to plant economically valuable forests has no different value. Regarding five (5) factors on forest planting; physical factors, technical factors, social factors, economic and marketing factors, and the factors on government policies in promoting, supporting, and servicing, there were only social factors and factors of government policies in promoting, supporting, and servicing had influence towards the decision to plant economically valuable forests statistically significant at the level of 0.05.

Key words : forest planting, planting economically valuable forests, making decision

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในสภาวะปัจจุบันความต้องการไม้เพื่อการใช้ประโยชน์ของมนุษย์มีมากขึ้นจนป่าธรรมชาติไม่สามารถตอบสนองได้ ประกอบกับป่าธรรมชาติมีพันธุ์ไม้หลายชนิดขึ้นร่วมกันและไม้บางชนิดไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หรือลักษณะทางนิเวศวิทยาไม่เหมาะสมสำหรับการสืบต่อพันธุ์เมื่อปัจจัยแวดล้อมเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการกระทำได้อย่างยากในช่วงการตัดฟันยาวนานและเมื่อดำเนินการแล้วไม่คุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงต้องเปลี่ยนสภาพป่าธรรมชาติมาเป็นสวนป่า โดยมีชนิดพันธุ์ไม้เป็นที่ตรงตามความต้องการ สายพันธุ์ดี โตเร็ว ให้น้ำที่มีคุณภาพ และได้ขนาดเหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ สามารถจัดการได้ง่ายและลดต้นทุน นอกจากนี้นโยบายสนับสนุนของภาครัฐตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2560-2579) ที่ได้กำหนดเป้าหมายการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ โดยจำแนกเป็น ป่าอนุรักษ์ ร้อยละ 25 และป่าเศรษฐกิจร้อยละ 15 ซึ่งในการเพิ่มป่าเศรษฐกิจนั้น ภาครัฐได้กำหนดให้มีการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในที่ดินกรรมสิทธิ์ และสามารถตัดขายได้

ภาคเกษตรกรรมไทยประสบปัญหาการผันผวนของราคาผลผลิตการเกษตรซึ่งมาจากลักษณะเฉพาะทั้งด้านการผลิตสินค้าเกษตรที่มีความเป็นฤดูกาล การผลิตพืชเชิงเดี่ยวเป็นหลัก อายุของผลผลิตเกษตรสั้น ปัจจัยด้านขีดจำกัดการบริโภคของประชากรชาวไทย การแข่งขันการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ความผันผวนของราคาสินค้าเกษตรส่งผลกระทบต่อเกษตรกร รายได้มีแนวโน้มลดลง ในขณะที่ต้นทุนการผลิตมีแนวโน้มสูงขึ้น ทำให้ภาระหนี้สินครัวเรือนเกษตรกรเพิ่มขึ้น ข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่า ค่าเฉลี่ยการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรของประเทศไทยอยู่ที่ประมาณ 20 ไร่ต่อหนึ่งครัวเรือนเกษตรกร นั่นหมายถึงว่า เกษตรกรจะสร้างรายได้จากที่ดินดังกล่าวได้มากที่สุดอย่างไร การกระจายความเสี่ยงด้านการผลิตการเกษตรนั้นเป็นการปรับโครงสร้างสำคัญของเกษตรกร ที่เน้นเน้นการปลูกพืชเชิงเดี่ยวในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ทำให้ต้นทุนสูง ประกอบกับภาระหนี้สินเพิ่มขึ้นจากราคาผลผลิตผันผวน หรือภัยพิบัติ ทำให้เกษตรกรจำนวนมากสูญเสียที่ดินทำกิน การกระจายความเสี่ยงจะช่วยลดความผันผวนด้านรายได้ลงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกพืชที่สามารถเก็บเกี่ยวในระยะเวลาต่างกัน เช่น พืชผัก พืชไร่ ไม้ผล และไม้เศรษฐกิจ

ในด้านเศรษฐกิจของประเทศ ประเทศไทยนำเข้าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้เข้ามาในราชอาณาจักร ในปี 2561 คิดเป็นมูลค่ากว่า 4 หมื่นล้านบาท (ข้อมูลจากกรมศุลกากร) ประมาณครึ่งหนึ่งเป็นเชื้อไม้ใช้ทำกระดาษ ที่เหลือหลัก ๆ ไม้ท่อน ไม้แปรรูป ในขณะที่การส่งออกไม้และผลิตภัณฑ์ไม้รวมเยื่อกระดาษมีมูลค่ากว่าแสนล้านบาท สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการการบริโภคไม้และผลิตภัณฑ์ที่มีนัยยะสำคัญทั้งปริมาณและมูลค่า ดังนั้น การสนับสนุนให้เกิดการผลิตไม้จะช่วยทำให้การเปลี่ยนผ่านจากการเกษตรเชิงเดี่ยวที่ “ทำมากแต่ได้น้อย” มาเป็นการทำการเกษตรที่มีการกระจายความเสี่ยงและมีรายได้ดีขึ้น ประเทศไทยมีโอกาสในการพัฒนาประเทศโดยการส่งเสริมไม้และป่าไม้ ให้มีมูลค่าตั้งแต่ตอนยังมีชีวิตจัดการระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ และทำให้การตลาดไม้และป่าไม้ขับเคลื่อนได้ จะเห็นได้ว่า

การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ เป็นทางเลือกหนึ่งที่จะทำให้มีพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้น 26 ล้านไร่ หรืออาจมากกว่านั้น เพียงแต่รัฐต้องให้การส่งเสริม และสนับสนุนให้ภาคประชาชน ภาคเอกชน ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่นอกเขตป่าไม้ให้ได้อย่างจริงจัง และต้องกำหนดทิศทางการเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยได้กำหนดทิศทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจให้กับเกษตรกรที่สนใจ และหันมาให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนอาชีพจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว มาปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจควบคู่หรือเป็นอาชีพหลักแทน อีกทั้งยังกำหนดแนวทางทั้งด้านการส่งเสริม การตลาด และอำนวยความสะดวกในการขออนุญาตต่างๆ โดยภาครัฐได้เร่งแก้ไขข้อบังคับ กฎหมาย กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค ต่อการปลูกไม้เศรษฐกิจนอกเขตป่านั้น ให้มีการสนับสนุน ส่งเสริม อำนวยความสะดวก ให้มีการปลูกการจัดการ การตัด การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ รวมถึงการส่งออกไปขายในตลาดต่างประเทศ พร้อมทั้งพัฒนาระบบการรับรองมาตรฐานไม้มีค่าทางเศรษฐกิจที่ได้รับการยอมรับจากต่างประเทศ หรือ Forest Certification ขึ้น

คำถามการวิจัย

1. ปัจจัยการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจนั้นเป็นอย่างไร
2. ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยด้านการปลูกป่า มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาว่าปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยด้านการปลูกป่า มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจหรือไม่

สมมุติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน
2. ปัจจัยด้านการปลูกป่าไคบ้าง มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ของเกษตรกรในอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น มีขอบเขตของการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา วิจัยถึง การตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยด้านการปลูกป่า

2. ขอบเขตพื้นที่ กำหนดพื้นที่ที่ทำการวิจัยที่อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น โดยจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรที่ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

3. ขอบเขตประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก

3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือเกษตรกรที่ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น จำนวน 381 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น จำนวน 196 คน โดยคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ ทาโรยามานะ กำหนดที่ความเชื่อมั่น 95 % และให้ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 0.05

4. ขอบเขตตัวแปร

4.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่

4.1.1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว และรายได้เฉลี่ยต่อปีของครอบครัว

4.1.2 ปัจจัยด้านการปลูกป่า ประกอบด้วย ด้านกายภาพ ด้านเทคนิค ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจและการตลาด และด้านนโยบายภาครัฐการส่งเสริมสนับสนุนและบริการ

4.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ปัจจัยการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ของเกษตรกรในอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวความคิด ทฤษฎี เอกสารและผลงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับด้านประชากรศาสตร์

ลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์ ถือเป็นความหลากหลายและแตกต่างเกี่ยวกับบุคคล เช่น เพศ อายุ สถานภาพ ลักษณะโครงสร้างของร่างกาย ความอาวุโสในการทำงาน เป็นต้น โดยจะ

แสดงถึงความเป็นมาของแต่ละบุคคลจากอดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งความแตกต่างและหลากหลายของบุคคลนี้ สามารถบ่งชี้ลักษณะพฤติกรรมการแสดงออกที่แตกต่างกัน การตัดสินใจที่แตกต่างกันที่มีสาเหตุมาจาก ความแตกต่างทางด้านประชากรศาสตร์หรือความเป็นมาของบุคคลนั่นเอง

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับด้านการปลูกป่า

การปลูกป่า หมายถึง การสร้างพื้นที่สีเขียวโดยการปลูกต้นไม้ชนิดใดลงก็ได้ลงบน พื้นที่ที่ต้องการปลูกหรือพื้นที่เคยถูกทำลาย การปลูกป่าจึงเป็นได้ตั้งแต่พื้นที่ปลูกป่าชุมชน การทำวนเกษตร รวมไปถึงการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจต่างๆ ด้วย ปัจจัยด้านการปลูกป่าที่ควรพิจารณาเพื่อให้การปลูกป่า ประสบผลสำเร็จ ประกอบไปด้วย

1.) ปัจจัยด้านกายภาพ หรือปัจจัยทางนิเวศวิทยา หมายถึง สภาพสิ่งแวดล้อม โดยทั่วไปของพื้นที่ปลูก ได้แก่ ที่ดินเหมาะสมกับชนิดไม้ที่ปลูก ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ขนาดพื้นที่ เพาะปลูก ความสะดวกของการคมนาคม

2.) ปัจจัยด้านเทคนิค หมายถึง แนวทางหรือวิธีการในการปลูกและดูแลต้นไม้ที่ ปลูก รวมถึงการทำไม้เพื่อขาย ได้แก่ การเตรียมกล้าและการจัดหากกล้าไม้เพื่อปลูก การปลูกไม้มีค่าทาง เศรษฐกิจ การดูแลบำรุงรักษาหลังปลูกต้นไม้แล้ว การทำไม้เก็บเกี่ยวผลผลิตและขาย

3.) ปัจจัยด้านสังคม หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ต่างๆ ของตนเองกับบุคคลอื่นๆ ที่ได้พบ เจอในสังคม รวมถึงประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ เชื้อชาติ ศาสนา และกลุ่มสังคมต่างๆ ที่มีต่อบุคลิกภาพ ประจำตัวของเกษตรกร ได้แก่ การสนับสนุนจากสมาชิกภายในครอบครัว การชักชวนจากญาติ การชักชวน จากเพื่อนบ้าน การได้รับคำแนะนำจากผู้ที่เคยปลูกมาแล้ว ประสบการณ์ในการปลูกป่า จำนวนแรงงานใน ครัวเรือน

4.) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและการตลาด หมายถึง ปัจจัยเกี่ยวกับด้านการลงทุนและ การขายในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ได้แก่ แหล่งรับซื้อ รายได้หรือราคาขาย ต้นทุนที่ใช้ในการผลิต แหล่งเงินทุน

5.) ปัจจัยด้านนโยบายภาครัฐการส่งเสริมสนับสนุนและบริการ หมายถึง ปัจจัย ด้านนโยบายรวมถึงบริการต่างๆ ที่มีเกี่ยวกับการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การแก้ไขหรือออกระเบียบ กฎหมาย ที่เอื้อหรือสนับสนุนต่อการปลูกป่า การได้รับปัจจัยสนับสนุนในการปลูก การได้รับการติดต่อให้ คำปรึกษาและบริการจากเจ้าหน้าที่ การได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ การได้รับการอบรมศึกษา คู่มือจาก เจ้าหน้าที่

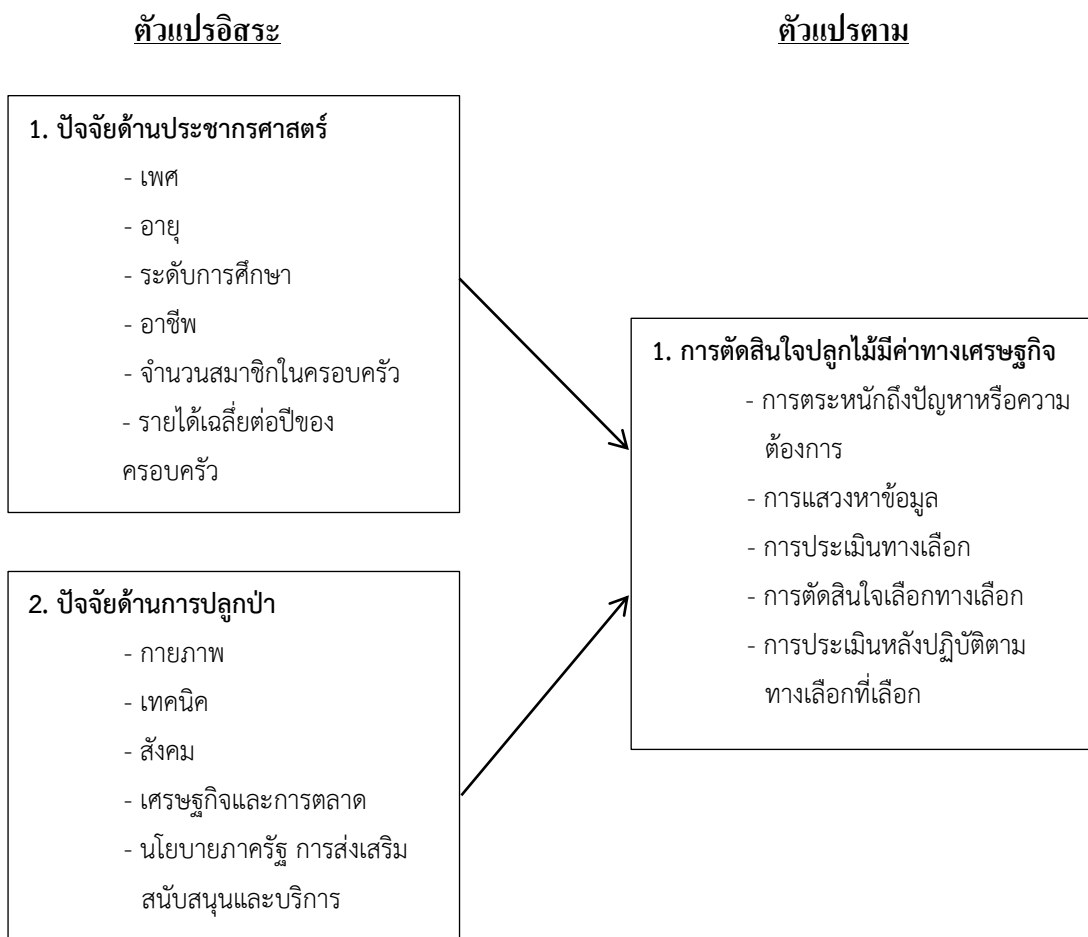
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ

การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการคิดพิจารณา และตกลงใจอย่างหนึ่งอย่างใดใน ทางเลือกหลายๆ ทาง เพื่อการปฏิบัติสำหรับสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง เพื่อวัตถุประสงค์ใด วัตถุประสงค์หนึ่งโดยเฉพาะ กระบวนการตัดสินใจ เป็นกระบวนการที่สำคัญต่อทั้งผู้ให้บริการหรือผู้ขาย และ ผู้บริโภคทั้งสิ้น เนื่องจากผู้บริโภคจะมีขั้นตอนของการตัดสินใจที่เป็นผลมาจากการสนองต่อความ

ต้องการ จากผู้ขายหรือผู้ให้บริการ ตลอดจนการได้รับการดูแลเอาใจใส่ในระหว่างหรือหลังจากการขึ้นสินค้า หรือ บริการด้วย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องสร้างความสมดุลกันระหว่างสินค้าหรือบริการจากผู้ขายหรือผู้ให้บริการ และความต้องการที่เกิดจากแรงขับของผู้บริโภค เพื่อให้กระบวนการตัดสินใจเป็นไปได้ด้วยดี ซึ่งสามารถนำมาใช้ในกระบวนการตัดสินใจลงทุนประกอบธุรกิจต่างๆ ได้ดีเช่นกัน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องการตัดสินใจของเกษตรกรในการลงทุนปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจและใช้เป็นส่วนประกอบในการตั้งข้อคำถามให้มีความครบถ้วนทุกขั้นตอน

4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น สามารถสรุปแนวคิด เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ดังแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการในการวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเก็บข้อมูลจากการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรในพื้นที่อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ที่ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ จำนวน 381 คน (ที่มา : องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตขอนแก่น) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น จำนวน 196 คน โดยคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของทาโรยามาเน่ กำหนดที่ความเชื่อมั่น 95 % และให้ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 0.05

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวความคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสู่ การสร้างกรอบแนวคิด จากนั้นได้นำกรอบแนวคิดที่ได้ไปสร้าง แบบสอบถาม(Questionnaire) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และได้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยโดยการตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงของเนื้อหา(Content Validity) และทดสอบความน่าเชื่อถือได้ (Reliability) โดยใช้เทคนิคการวัดความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Internal Consistency Method) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ (Cronbach's Alpha) ซึ่งจะยอมรับการทดสอบเมื่อ มีค่า Alpha มากกว่าหรือเท่ากับ 0.7 จากผลการทดสอบแบบสอบถามดังกล่าว ได้ค่าสัมประสิทธิ์ (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.943 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามนี้มีความน่าเชื่อถือสามารถนำไปใช้ได้

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพในการเก็บข้อมูลโดยทำการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเก็บข้อมูลมีจำนวน 196 คน โดยจะดำเนินการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1.) ทำการส่งแบบประเมินชุดจริงที่ได้ตรวจสอบคุณภาพแล้วให้แก่กลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับนำมาวิเคราะห์ต่อไป 2.) ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดและนำคะแนนที่ได้ทำการวิเคราะห์ ด้วยวิธีการทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบและมีการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกชุดเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าสถิติและวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. วิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว และรายได้เฉลี่ยต่อปีของครอบครัว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ความถี่ และ ร้อยละ

1.2 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจทั้ง 2 ส่วน ได้แก่ ปัจจัยด้านการปลูกป่า และปัจจัยการตัดสินใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ Independent-Samples T-Test เพื่อทดสอบค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม 2 กลุ่ม และใช้ One-Way ANOVA เพื่อทดสอบค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มที่มากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป และใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย และศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระในด้านต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.57 ส่วนใหญ่มีอายุ 56 - 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.49 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 34.18 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม/ประมง คิดเป็นร้อยละ 57.65 ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 - 4 คน คิดเป็นร้อยละ 56.12 และส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวไม่เกิน 100,000 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 52.55

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านการปลูกป่า พบว่า ปัจจัยด้านการปลูกป่าโดยรวมมีระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.650 ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.650) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ปัจจัยทั้งหมด ได้แก่ ปัจจัยด้านเทคนิค ปัจจัยด้านกายภาพ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านนโยบายภาครัฐการส่งเสริมสนับสนุนและบริการ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจและการตลาด ต่างก็มีระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับ มาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93, 3.77, 3.65 , 3.61 และ 3.59 ตามลำดับ

1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านการตัดสินใจ พบว่า ปัจจัยด้านการตัดสินใจ โดยรวมมีระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.587 ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.587) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า การประเมินหลังปฏิบัติตามทางเลือกที่เลือก การประเมินทางเลือก การตระหนักถึงปัญหาหรือความต้องการ การตัดสินใจเลือกทางเลือก ต่างก็มีระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับ มาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 , 3.75 , 3.62 และ 3.53 ตามลำดับ ส่วนการแสวงหาข้อมูล มีระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับ ปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34

2. ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

2.1 สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ Independent-Samples T-Test และ One-Way ANOVA พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันทุกปัจจัย มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจไม่แตกต่างกัน

2.2 สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยด้านการปลูกป่าไผ่บ้าง มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ จากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) พบว่า มีปัจจัยการปลูกป่าจำนวน 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านสังคม ($\beta = 0.228$, $t = 4.189$, Sig = 0.000) และ ปัจจัยด้านนโยบายภาครัฐการส่งเสริมสนับสนุนและบริการ ($\beta = .188$, $t = 4.590$, Sig = 0.000) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจและการตลาด มีค่า Sig. = 0.504 ด้านเทคนิค มีค่า Sig. = 0.502 และด้านกายภาพ มีค่า Sig. = 0.181

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ในอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ค้นพบประเด็นที่เป็นผลการวิจัย ซึ่งสามารถอภิปรายผลของการวิจัย ได้ดังนี้

ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาว่าปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจแตกต่างกันหรือไม่

จากการศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว และรายได้เฉลี่ยต่อปีของครอบครัว พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ซึ่งสอดคล้องกับ ฌ็องนิซา มีสูงเนิน และไกรเลิศ ทวีกุล. (2562) ที่ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การตัดสินใจเปลี่ยนกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรนั้น ไม่สามารถทำได้ หากไม่มีข้อมูลในการพิจารณาและ

ตัดสินใจ ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง เพื่อให้เกษตรกรสามารถตัดสินใจได้ง่ายขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ Glover et al. (2013) ที่ว่า เกษตรกรจะไม่ตัดสินใจเปลี่ยนระบบการผลิตในที่ดินของตนเอง เว้นแต่ว่าจะมีความเป็นไปได้ทางการตลาด

ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาว่าปัจจัยด้านการปลูกป่าไผ่บ้างที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

จากการศึกษาปัจจัยการปลูกป่า ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านเทคนิค ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และการตลาด และด้านนโยบายภาครัฐการส่งเสริมสนับสนุนและบริการ พบว่า ปัจจัยการปลูกป่าด้านสังคม และด้านนโยบายภาครัฐการส่งเสริมสนับสนุนและบริการที่แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ณีฎฐนิชา มีสูงเนิน และไกรเลิศ ทวีกุล. (2562) ที่กล่าวถึงการสนับสนุนจากสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งเป็นปัจจัยหลักตัวหนึ่งในด้านสังคม พบว่า การสนับสนุนจากสมาชิกในครัวเรือนเป็นประเด็นที่ค่าคะแนนการตัดสินใจมากที่สุด เนื่องจากหากมีการปรับเปลี่ยนชนิดกิจกรรม ย่อมส่งผลกระทบต่อทุกคน เพราะหมายถึงการเปลี่ยนแปลงการลงทุน และค่าตอบแทนที่จะได้จากการจำหน่ายผลผลิต โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า สมาชิกในครอบครัวเห็นตรงกันว่าน่าจะเป็นโครงการที่ทำให้มีรายได้เพิ่มมากยิ่งขึ้นควรลองทำดู อีกทั้งทำแล้วไม่ต้องดูแลมากเหมือนทำนาและจะได้กำไรดีกว่าทำนา และสอดคล้องกับการศึกษาของ อภิชัย จันทศรี. (2554) ที่พบว่า การตัดสินใจเปลี่ยนชนิดพืชปลูกของเกษตรกรหากไม่ได้รับการเห็นชอบจากสมาชิกในครัวเรือนอาจเกิดปัญหาตามมาภายหลังได้ เช่น แรงงานในการเกษตร คือเกษตรกรอาจไม่ได้รับการช่วยเหลือจากคนในครอบครัวและปัจจัยการปลูกป่าด้านนโยบายภาครัฐการส่งเสริมสนับสนุนและบริการ ที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น แตกต่างกับ ณีฎฐนิชา มีสูงเนิน และไกรเลิศ ทวีกุล. (2562) ที่ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การตัดสินใจเปลี่ยนกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรนั้น ไม่สามารถทำได้ หากไม่มีข้อมูลในการพิจารณาและตัดสินใจ ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง เพื่อให้เกษตรกรสามารถตัดสินใจได้ง่ายขึ้น ดังนั้นเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ส่งเสริมและให้บริการเกษตรกร ควรมีข้อมูลด้านต่างๆ ให้กับเกษตรกรในการพิจารณาเข้าร่วมโครงการหรือตัดสินใจทำกิจกรรมทางการเกษตรต่างๆ ซึ่งสามารถนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาการวางแผนโครงการอื่นๆ ให้เหมาะสมกับพื้นที่ของเกษตรกร เพื่อให้มีการใช้พื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และพบว่า ปัจจัยสนับสนุนจากภาครัฐ เป็นประเด็นที่ค่าคะแนนการตัดสินใจมากที่สุด เนื่องจาก ช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในการลงทุนของเกษตรกรได้เยอะมาก อีกทั้งปัจจัยที่ชื่อบางส่วนสามารถนำไปใช้กับพืชอื่นได้ เช่น ปุ๋ย เกษตรกรส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าเป็นสาเหตุหลักที่เข้าร่วมโครงการเพราะไม่ต้องลงทุนเองทั้งหมด และสอดคล้องกับกิตติพล เพิ่มพูน สุรินทร์ อ้นพรม และวิพัตร์ จินตนา (2558) ที่พบว่า การมีองค์กรเครือข่ายเกษตรกร/ สถาบันให้การสนับสนุนจากภายนอก และนโยบายรัฐ โดยกลุ่มนี้สามารถอธิบายได้ว่าเป็นปัจจัยที่อาจจะมีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรที่ไม่มากนัก แต่อย่างไรก็ตามยังคงมีความสำคัญในลักษณะการเป็นปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่คอยเป็นส่วน

สนับสนุนหรือส่วนกระตุ้นให้เกษตรกรในชุมชนหันมาปลูกพืชอายุยาวร่วมกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในที่ดินของตนเองได้ ซึ่งถ้าไม่มีสิ่งสนับสนุนเหล่านี้เกษตรกรสามารถที่จะดำเนินการด้วยตนเองได้ แต่อาจจะเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก โดยที่การสนับสนุนการพัฒนากระบวนการเกษตรจากหน่วยงานภายนอกมีบทบาทสำคัญตั้งแต่กระบวนการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนการใช้ที่ดิน การฝึกอบรม และการสนับสนุนปัจจัยในการเริ่มต้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากการศึกษพบว่า เกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนข้อดีข้อเสียของการปลูกไม้มีมีค่าทางเศรษฐกิจ การส่งเสริมต่างๆ จากภาครัฐ เช่นเรื่อง ธนาคารต้นไม้ แหล่งเงินทุนเพื่อการปลูกไม้ การนำไม้มีค่าทางเศรษฐกิจนำมาเป็นหลักประกันทางธุรกิจหรือนำมาค้ำประกันการกู้ยืมเงินหรือขอสินเชื่อได้ การรับรองไม้เพื่อการค้าการส่งออก เป็นต้น ภาครัฐควรให้การส่งเสริมและให้ความรู้แก่เกษตรกรในเรื่องดังกล่าวมากกว่านี้ โดยเฉพาะควรมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมคอยให้คำแนะนำปรึกษา และให้ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับกับการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

2. การส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจให้ได้ผลอย่างจริงจังเป็นรูปธรรม จะช่วยสนับสนุนให้มีปริมาณไม้เพียงพอต่อการบริโภคในประเทศ หรือช่วยลดปริมาณการนำเข้าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ และช่วยให้การนำเข้าไม้ในอนาคตลดลง และส่งเสริมให้มีชนิดไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ในระบบอุตสาหกรรมไม้เศรษฐกิจมีความหลากหลายของชนิดไม้และผลิตภัณฑ์มากขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อภาพรวมของเศรษฐกิจทั้งตัวผู้ปลูกชุมชนในระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในพื้นที่อื่นๆ ด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมถูกต้องมากที่สุดในการวางแผนดำเนินการธุรกิจด้านไม้เศรษฐกิจ

2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการประกอบธุรกิจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ทราบว่าควรจะทำเนิธุรกิจการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจอย่างไรให้ประสบผลสำเร็จ และรู้ถึงปัญหาอุปสรรคจากการประกอบการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

3. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการส่งเสริมหรือโครงการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและปัญหาอุปสรรค ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาของโครงการเพื่อนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อไป

บรรณานุกรม

- กนกพร ทองรอด, พิชัย ทองดีเลิศ และพัชรราวดี ศรีบุญเรือง. (2562). ความต้องการรับบริการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมังคุด โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร. วารสารเกษตรพระจอมเกล้า 2563 : 38 (4) : 555 – 562
- กรมป่าไม้. (2562). คู่มือสำหรับประชาชน การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ.
- กิตติพล เพิ่มพูล, สุรินทร์ อ้นพรม และ วิพัทธ์ จินตนา. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกพืชอายุยาวร่วมกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์บนพื้นที่ลาดชัน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านทุ่งพ้อ ตำบลอวน อำเภอบัว จังหวัดน่าน. ใน เรื่องเต็มการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 53 : สาขาวิทยาศาสตร์, สาขาพันธุวิศวกรรม, สาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์, สาขาอุตสาหกรรมเกษตร, สาขาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (น. 1217-1224). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- จุฑามาศ คมประมูต และพัชรราวดี ศรีบุญเรือง. (2563). การตัดสินใจปลูกยางพาราของเกษตรกรในตำบลคลองไทร อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร, คณะเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วารสารเกษตรพระจอมเกล้า 2563 : 226 - 234.
- จุมพล หนิมพานิช. (2547). การวิเคราะห์นโยบาย. นนทบุรี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ฉัตรยาพร เสมอใจ. (2550). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ณัฐฐนิชา มีสูงเนิน และไกรเลิศ ทวีกุล. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกอ้อยของเกษตรกร อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น. สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและเกษตรเชิงระบบ, คณะเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น. เก่งเกษตร 47 (ฉบับพิเศษ 1) : (2562, 625 - 630).
- ณวัตรรัฐ วรเทพวุฒิพงษ์. (2541). การกำหนดและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- ปณิธิ สังขนิคย์. (2559). พฤติกรรมของบุคลากรในองค์การมหาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานกรณีศึกษา สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (องค์การมหาชน). การศึกษาอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตและรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประชา คุณธรรมดี กลุ่มนโยบายสาธารณะเพื่อสังคมและธรรมาภิบาล (2564).[ออนไลน์] เข้าค้นได้จาก.
<https://www.thaipost.net/main/detail/103407>
(วันที่ค้นข้อมูล : มิถุนายน 2564)
- ประภัสรา โคตะขุน เว็บไซต์การเรียนรู้ประภัสรา โคตะขุน.[ออนไลน์] เข้าค้นได้จาก.
<https://sites.google.com/site/prapasara/p6-2> (วันที่ค้นข้อมูล : มิถุนายน 2564)
- ประเวศ วะสี. (2554). กระบวนการนโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.

- ศุภชัย ยาวะประภาส. (2548). นโยบายสาธารณะ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ ชำรงชัยวงศ์. (2545). นโยบายสาธารณะ แนวความคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.
- ส่วนปลูกป่าภาคเอกชน กรมป่าไม้ (2564).[ออนไลน์] เข้าค้นได้จาก.
<http://forestinfo.forest.go.th/pfd/km.aspx> (วันที่ค้นข้อมูล : มิถุนายน 2564)
- สำนักส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้. (2562). เอกสารเผยแพร่ “องค์ความรู้ในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ”.
- อดุลย์ จาตุรงค์กุล. (2543). ขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจ.
- อภิชัย จันทศรี. (2554). การตัดสินใจปลูกนุ่นของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Anderson, James E. (1975). Public Policy Making. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Cheema, G. Shabbir and Dennis A. Rondinelli (eds). (1983). Decentralization and Development: Policy Implementation in Developing Countries. Beverly Hills : Sage Publications.
- Dye, Thomas R. (1978). Understanding Public Policy (3rd ed). Englewood Cliffs, N.J.:Prentice Hall.
- Easton, David. (1971). The Political System: An Inquiry into the State of Political Science (2nd ed). New York: Knopf.
- Glover E.K., H.B. Ahmed and M.K. Glover. 2013. Analysis of Socio-Economic Conditions Influencing Adoption of Agroforestry Practices. International Journal of Agriculture and Forestry 3(4): 178-184.
- Mete, Donald S. Van and Horn, Carl E. Van. (1975, February). “The Policy Implementation Process: A Conceptual Framework,” Administration and Society. 6(4). pp. 445-448.
- Sabatier, Paul and Mazmanian, Daniel. (1979, August). The Implementation of Regulatory Policy (Davis, California: Institute of Governmental Affairs,). pp. 52
- _____. (1980). “The Implementation of Public Policy: A Framework of analysis”. Policy Studies Journal Contents 6(4). pp. 541-553.
- Sabatier, Paul and Mazmanian, Daniel. (1980). “A Multivariate Model of Public Making” American Journal of Political Science 24(-). pp. 439-468.
- Schiffman & Kanuk. (1994). กระบวนการตัดสินใจซื้อ.